Dr. Ahmet ÖZSOY
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ÇİFTE ORTAKLIK

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VII
KISALTMALAR LİSTESİ XIX
GİRİŞ 1
I. Amaç ve Konunun Sınırlandırılması 1
II. İzlenen Yöntem 4

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇİFTE ORTAKLIK KAVRAMI

I. Kavramın Tanımı 7
A. Doktrindeki Tanımlar 7
B. Görüşümüz 9
1. "Tanım" Kavramının Aydınlatılması 9
2. Benimsediğimiz Tanım 10
II. Kavramın Tarihi Gelişimi ve Güncel Durumu 13
III. Kavramın Hukuken Kabul Edilebilirliği 17
IV. Kavramın Bazı Olgu ve Kavramlarla İlişkisi 21
A. Joint Venture 21
1. Joint Venture Yapısına Genel Bakış 21
2. Sermayeye Katılmalı Joint Venture Kavramı 27
B. Pay Sahipleri Sözleşmesi ile Sermaye Şirketi Birlikteliği 36
1. Temel Şirket Sözleşmesi ve Pay Sahipleri Sözleşmesi Kavramları Arasındaki İlişki 36
a. Genel Olarak 36
b. Adi Ortaklığın Unsurları 38

c. Pay Sahipleri Sözleşmelerinin Temel Şirket Akdi Mahiyetinde Olduğu Durumlar 47
2. Oy Sözleşmeleri Özelinde Değerlendirme 49
a. Oy Sözleşmesi Kavramının Sınırları 50
b. Oy Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği 60
c. Oy Sözleşmelerinin İşlevselliği 65
(1) Oy Sözleşmelerine Aykırı Olarak Alınan Kararların Akıbeti 65
(2) Oy Sözleşmelerinin Aynen İfası Sorunu 70
C. Sermaye Şirketine Gizli Ortak Olunmasına İlişkin Sözleşme ile Sermaye Şirketi Birlikteliği 85
D. Paralel Ortaklık İlişkisi 88
E. Şirketler Topluluğu İlişkisi 89

İKİNCİ BÖLÜM
ÇİFTE ORTAKLIĞIN YAPISI

I. Yapının Bütünsel Özelliklerinin Değerlendirilmesi 95
A. Genel Olarak 95
B. Çifte Ortaklığı Oluşturan Şirketlerin Sözleşme Hükümleri Arasındaki İlişki 101
C. Çifte Ortaklığı Oluşturan Şirketlerin Ortaklık Yapıları Arasındaki İlişki 103
D. Çifte Ortaklığı Oluşturan Şirketlerin Faaliyet Konuları Arasındaki İlişki 107
E. Temel Şirket Ortağı Olan Pay Sahiplerinin Organ Şirketin Borçlarından İstisnai Sorumluluğu 111
1. Genel Olarak Sermaye Şirketlerinde Pay Sahiplerinin Şirket Borçlarından İstisnai Sorumluluğu 111
a. İstisnai Sorumluluk Yolu/Gerekçesi Olarak Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisi ve Teorinin Dayandığı Temel Esaslar 111

b. Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisine Getirilen Eleştiriler ve Bu Doğrultuda İleri Sürülen Farklı İstisnai Sorumluluk Yöntemleri 113
c. Benimsediğimiz Görüş ve Bu Doğrultuda Bazı Vakıa Gruplarının Ele Alınması 115
2. Çifte Ortaklık Özelinde İstisnai Sorumluluğun Kurala Dönüşüp Dönüşmediği Tartışması 122
a. Doktrindeki Görüşler 122
b. İsviçre Luzern Kantonu Yüksek Mahkemesi'nin Kararı .. 123
c. Kanaatimiz 125
II. Yapının Esaslı Bileşenleri 128
A. Temel Şirket Sözleşmesi 128
1. Genel Olarak 128
2. Temel Şirketin Bürünebileceği Form-lar- 130
a. Doktrinde ve Yargı Kararlarında Yapılan Değerlendirmelere Genel Bakış 130
b. Kanaatimiz 131
3. Temel Sözleşmenin İçeriği 134
a. Genel Olarak 134
b. Özellik Arz Eden Bazı Düzenlemeler 136
(1) Pay Devir Sınırlamaları 136
(2) Pay Devir Opsiyonları 140
(3) Tahkim Klozları 142
(4) Oy Sözleşmeleri 144
(5) Cezai Şart Düzenlemeleri 144
(6) Çerçeve ve Önsözleşme Niteliğindeki -Diğer- Düzenlemeler 145
(7) Temel Şirketin Sona Ermesi ve Temel Şirketten Ayrılmaya İlişkin Düzenlemeler 146
B. Organ Şirket 150
1. Genel Olarak 150

2. Organ Şirketin Bürünebileceği Formların Değerlendirilmesi 151
3. Organ Şirket Sözleşmesinin İçeriği 153
a. Genel Olarak 153
b. Özellik Arz Eden Bazı Düzenlemeler 154
(1) Anonim Şirket Özelinde 154
i. Pay Devrine İlişkin Kayıtlar Öngörülmesi 154
ii. Şirketin Sona Ermesine İlişkin Kayıtlar Öngörülmesi 158
iii. Kâr Dağıtımının Sınırlandırılması 160
iv. İkincil Yükümlülük Öngörülmesi 162
v. Tasfiyeye İlişkin Kayıtlar Öngörülmesi 165
(2) Limited Şirket Özelinde 168
i. Çıkarma Sebebi Öngörülmesi 168
ii. Şirketin Sona Ermesine İlişkin Kayıtlar Öngörülmesi 169
iii. Kâr Dağıtımının Sınırlandırılması 170
iv. Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğü Öngörülmesi 171
v. Tasfiyeye İlişkin Kayıtlar Öngörülmesi 174

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇİFTE ORTAKLIĞIN YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER VE SONUÇLARI

I. Çifte Ortaklığın Yapısındaki Değişiklikler 175
A. "Çifte Ortaklığın Yapısındaki Değişiklikler" İfadesinin Somutlaştırılması 175
B. "Çifte Ortaklığın Yapısındaki Değişiklikler" Meselesini Özellikli Kılan Sebeplere Genel Bakış 176
II. Değişikliklerin Sonuçları 177
A. Temel Şirketten Ayrılma Bakımından 177

1. Adi Ortaklıklarda Haklı Sebeple Çıkma-Çıkarma Tartışmasının Ön Sorun Mahiyetinde Değerlendirilmesi 177
2. Haklı Sebeple Fesih ve İmkânsızlaşma Kurumlarının Ön Sorun Mahiyetinde Temel Şirket Özelinde Değerlendirilmesi 181
3. Temel Şirketten Ayrılmanın Organ Şirketteki Pay Sahipliğine ve Organ Şirketin Varlığına Etkilerinin Ortaklar Tarafından Açıkça Düzenlenmesi 185
4. Açık Bir Düzenleme Bulunmaması Durumunda Gündeme Gelebilecek Hukuki Müesseseler 187
   a. Organ Şirketin Haklı Sebeple Feshi Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 187
      (1) İşlem Temelinin Çökmesi Teorisi Özelinde Değerlendirme 187
      (2) Genel Olarak Haklı Sebep Mefhumu Bakımından Değerlendirme 193
   b. Organ Şirketten Haklı Sebeple Çıkarma Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 206
   c. Kısmi Hükümsüzlük Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 209
   d. Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi Teorisinin Konu Özelinde Uygulanabilirliği 211
   e. Bileşik Sözleşme Teorisinin Konu Özelinde Uygulanabilirliği 214
   f. Sözleşmenin Örtülü İçeriğinin Tespiti ve Sözleşmedeki Boşlukların Tamamlanması Yöntemlerinin Konu Özelinde Uygulanabilirliği 223

B. Organ Şirketten -Tamamen veya Kısmen- Ayrılma Bakımından 235
1. Ayrılan Ortağın Temel Şirketteki Akıbetinin Değerlendirilmesi 235
2. Organ Şirketten Ayrılmanın Temel Şirkete Etkilerinin Ortaklar Tarafından Açıkça Düzenlenmesi 239

3. Açık Bir Düzenleme Bulunmaması Durumunda Gündeme Gelebilecek Hukuki Müesseseler 240
a. İmkânsızlaşma Sebebiyle İnfisah Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 240
b. İşlem Temelinin Çökmesi Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 250
c. Temel Şirketin Haklı Sebeple Feshi Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 253
d. Diğer Kurumların Konu Özelinde Uygulanabilirliği 261
C. Temel Şirketin Sona Ermesi Bakımından 263
1. Yeniden Temel Şirket Kurma Yükümlülüğü Doğup Doğmayacağının Tartışılması 263
2. Temel Şirketin Tasfiyesi Bakımından Özellik Arz Eden Durumların Değerlendirilmesi 266
3. Temel Şirketin Sona Ermesinin Organ Şirkete Etkilerinin Ortaklar Tarafından Açıkça Düzenlenmesi 268
4. Açık Bir Düzenleme Bulunmaması Durumunda Gündeme Gelebilecek Hukuki Müesseseler 269
a. Sona Erme Sebepleri Bakımından Konunun Sınırlandırılması 269
b. Organ Şirketin Haklı Sebeple Feshi Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 270
c. Organ Şirketten Haklı Sebeple Çıkma Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 279
d. Bileşik Sözleşme Teorisinin Konu Özelinde Uygulanabilirliği 283
e. Sözleşmenin Örtülü İçeriğinin Tespiti ve Sözleşmedeki Boşlukların Tamamlanması Yöntemlerinin Konu Özelinde Uygulanabilirliği 284
f. Diğer Kurumların Konu Özelinde Uygulanabilirliği 289
D. Organ Şirketin Sona Ermesi Bakımından 291
1. Yeniden Organ Şirket Kurma Yükümlülüğü Doğup Doğmayacağının Tartışılması 291

2. Organ Şirketin Tasfiyesi Bakımından Özellik Arz Eden Durumların Değerlendirilmesi 294
3. Organ Şirketin Sona Ermesinin Temel Şirkete Etkilerinin Ortaklar Tarafından Açıkça Düzenlenmesi 294
4. Açık Bir Düzenleme Bulunmaması Durumunda Gündeme Gelebilecek Hukuki Müesseseler 295
a. İmkânsızlaşma Sebebiyle İnfisah Kurumunun Konu Özelinde Uygulanabilirliği 295
b. Diğer Kurumların Konu Özelinde Uygulanabilirliği 300

YASAL DÜZENLEME GEREKLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 302

SONUÇ 311

KAYNAKÇA 325